

PĂRINTELE
FILOTEI ZERVAKOS

**DE NU VOM AVEA
DRAGOSTE,
NU VOM AVEA
NICI PACE**

Viața, predicile și vedeniile

Traducere din limba greacă:
pr. Șerban Tica

editura
Σοφία

București

PĂRINTELE FILOTEI – CĂLĂTOR CĂTRE CER

Mănăstirea este loc de retragere, de fugă din lume, dar și loc de luminare a lumii. Monahul fuge din lume și se ascunde înlăuntrul ființei sale, căutând, în adâncul propriei inimi, comoara cea tainică, mărgăritarul cel de mult preț. Iar când, cu mila lui Dumnezeu, îl găsește, fuge înapoi la frații săi să li-l dăruiască și lor, ca împreună să se bucure cu bucuria cea nestricăcioasă. Monahul este rănit de dragostea pentru Dumnezeu și, totodată, de dragostea pentru oameni, de slujirea Părintelui și de slujirea fraților. De multe ori, dorința de a le împlini pe amândouă naște în sufletul monahului o tensiune sfântă, dureroasă, dramatică.

Mai demult, oamenii căutau mănăstirea pentru a găsi îndrumare, luminare, vindecare și liniște duhovnicească. Iar monahul nu era nevoit ca, pentru a-și arăta grija și dragostea față de frații săi din lume, să-și părăsească locul. Neîndoiernic că nu toți monahii sunt chemați să-și asume această slujire, ci doar aceia care, în urma nevoințelor curățitoare și a liniștirii, sunt trimiși spre aceasta. În vremurile noastre, părinții sunt „nevoiți”, din dragoste și din compătimire frățească, să iasă înspre lume, pentru a o mângâia cu mângâierea cea dumnezeiască, pentru a-i auzi nevoile, pentru a-i tămădui rănilor, pentru a o călăuzi către cereștile locașuri.

În Grecia ultimelor decenii, foamea duhovnicească a mulțimilor este ostoită, pe lângă păstorul locului, cu purtarea sa de grijă, de unii părinți „călători”, care-și jertfesc liniștea spre a colinda în lung și-n lat satele și orașele, în că-

utarea oii celei pierdute. Unii cutreieră vestind cuvântul lui Dumnezeu, alții, spovedind, iar alții, nevoindu-se în amândouă. Și nu nestatornicia sau plăcerea excursiilor îi mână spre astfel de „călătorii”, ci inima rănită de dumnezeiasca dragoste, care nu suferă ca măcar vreunul dintre cei mici să fie uitat sau lepădat la ospățul ceresc din ziua cea neînserată.

Fericitul Filotei este dintre aceia care, pășind pe urmele Sfinților Apostoli, au lăsat toate și au bătut cu piciorul ținuturi întregi, luminând prin cuvântul lor simplu, odihnind și călăuzind prin spovedanie și sfătuire, împlinind de multe ori și nevoile materiale ale fiilor duhovnicești. Adesea, fericitul spunea: „toți sunteți fiii mei duhovnicești”.

Despre fericitul părinte Filotei Zervakos, nimeni nu poate vorbi mai bine decât înseși cuvintele și faptele sale. El este unul dintre pușinii preainflăcăriți iubitori ai Stăpânului, pentru care dragostea jertfelnică nu știe de opreliști, de neputințe sau de boli, de conveniențe sau de voia proprie. Stareț și duhovnic, părinte și frate, făcător de minuni și învățător, scriitor, propovăduitor și bun iconom, călător către cer și călăuzitor către cele cerești s-a arătat lumii fericitul Filotei, din clipa în care a îmbrăcat schima monahală (29 decembrie 1907) și până la luminoasa sa trecere în bucuria cea veșnică (8 mai 1980).

După cum singur mărturisește, într-o perioadă în care multe sate erau lipsite de preot, cuviosul Filotei a străbătut neobosit toate satele, orașele și insulele Greciei, greu încercate de război și de sărăcie, luminând și odihnind sufletele oamenilor prin cuvânt și prin spovedanie.

El însuși ne destăinuie: „...din 1946 și până azi, 29 septembrie 1966, când am împlinit 82 de ani, nu m-am oprit [nici măcar] două sau trei luni pe an din călătoriile în insule, orașe și sate din întreaga Grecie, predicând și spovedind,

mai ales în Postul Mare și vara. În același timp, am avut și grija mănăstirii Longobarda, ca stareț, precum și a mănăstirilor de maici Patimile Domnului și Schimbarea la Față. În același timp, am mai purtat de grijă și altor mănăstiri de maici din Naxos, Tinos, Eghina, Halkida și altele. Îmi amintesc că, de multe ori, spovedeam, mai ales în orașele mari, întreaga zi și multe ore din noapte, simțindu-mă atât de epuizat, încât cădeam ca mort, fără să mă mai pot mișca vreme de multe zile. Îmi doream seara ca a doua zi, dimineață, să fiu mult mai bine și să plec în Paros ca să mor acolo, în mănăstirea mea, și nu departe de aceasta. Dimineața însă, în urma somnului, simțeam o nouă putere, ca și cum eram deplin sănătos și refăcut. Astfel, de multe ori am fost surprins și uimit, cunoscându-mi neputința și boala și recunoscător harului Preaputernicului Dumnezeu, fără de care nu aș fi avut nici o putere; și mi-am zis întotdeauna: Nu eu am lucrat, ci harul lui Dumnezeu, care m-a întărit...”

Ucenic al Sfântului Nectarie de Eghina, părintele Filotei i-a urmat întru totul în grija față de cei mulți, mijlocind precum acela înaintea mult-milostivului Dumnezeu pentru frații săi cei osteniți și împovărați. A știut să îndeplinească grija pentru mănăstire și monahi cu grija pentru cei din afara ei, fiind prezent, în același timp, și în viața publică a Bisericii, prin articolele și luările sale de poziție cu privire la problemele ei, și în viața fiecărui fiu duhovnicesc al său, prin epistolele și sfaturile personale.

Scrierile fericitului Filotei sunt la fel de vii și de folositoare precum a fost întreaga lui viață. Este o bucurie să citim mărturisirea acestui iubit prieten al Mirelui, cu nădejdea de a fi, la rândul nostru, răniți de o astfel de dragoste mare.

Nădăjduim ca și folosul duhovnicesc și evlavia fraților noștri români să fie pe măsura celor ale ucenicilor, credinșilor și închinătorilor săi greci. Aceștia, împreună cu zeci-

le de mii de credincioși care au primit ajutorul și mângâierea părintelui, așteaptă hotărârea de canonizare a fericitului părinte de către Sinodul Bisericii Ortodoxe din Grecia.

Fie ca rugăciunile fericitului Filotei să ne mângâie și pe noi și să ne călăuzească pe calea pe care el însuși a mers întreaga viață, călător către cer.

Traducătorul

PARTEA I

VIATA PĂRINTELUI FILOTEI ZERVAKOS SCRISĂ DE EL ÎNSUȘI

M-am născut în luna mai 1884, în satul Pakia, din Laconia, în regiunea Epidavros Limira, aproape de Molaos, din părinți evlavioși și cu frică de Dumnezeu, pe nume Panaghiotis și Ecaterina Zervakos.

Am iubit Biserica din anii copilăriei, am iubit cântarea bisericească și citirea cărților sfinte.

S-a întâmplat odată – eram la o vârstă fragedă – că s-au adunat copiii la marginea satului, să se joace. În timp ce ne jucam, s-au înțeleș toți copiii și m-au ales stareț. Mi-au dat o trestie în loc de cârjă și, după ce i-am pus în rânduri, am plecat afară din sat, ca să construim, chipurile, mănăstirea, să ne facem asceți. Aceasta s-a făcut ca o arătare a celor viitoare.

Copil fiind, pe la vreo zece ani, în timp ce mă întorceam de la câmp în sat, mi s-a arătat diavolul, în drum. Cu îmbrăcămintea și încălțăminte vechi și respingătoare, cu chipul străveziu și scârbos, cu coarne, stătea înaintea mea, la vreo zece metri, și arunca asupra mea ploaie de pietre. Pietrele cădeau de-a dreapta și de-a stânga în fața mea, însă nici una nu m-a atins...

Atâta dragoste și dor aveam pentru biserică, încât, de multe ori, părinții mă trimiteau la lucru și, întâmplându-se

să bată clopotul bisericii pentru Liturghie sau pentru Vecernie, lăsam toată treaba și alergam la biserică. Din această cauză, părinții mei au fost nevoiți, atunci când se apropia ora Vecerniei sau a Utreniei, să nu mă mai trimită la lucru.

După ce am terminat școala din sat, părinții m-au trimis la Liceul Pedagogic și m-am făcut învățător, la vârsta de 17 ani.

De-abia terminasem liceul, că am auzit că grecii din America cereau învățători greci pentru copiii lor. M-am hotărât să plec în America, însă, după cum s-a văzut mai târziu, nu a fost voia lui Dumnezeu, și am renunțat.

Într-o zi, în timp ce treceam prin fața unui magazin din sat, am văzut niște cărți mici, ce cuprindeau vieți de sfinți. Am cumpărat câteva și, ajungând la casa părintească, m-am închis în camera mea și am început să le cercetez. Am citit viețile Sfinților Antonie și Ioan Damaschin, cea a Sfintei Varvara și altele. Din clipa în care am început să citesc, am simțit ca și cum mi-ar fi pătruns în inimă raza luminii dumnezeiești, care mi-a umplut inima de o nespusă dulceață și bucurie și a aprins-o de o dorință și o dragoste nețârmurite către Dumnezeu și către cele cerești. Și ori de mâncam, ori de mergeam, ori de vorbeam, mintea mea gândea la cele cerești, iar sufletul și inima mea erau, oarecum, lipite de Dumnezeu și de cele cerești.

În vremea în care citeam despre sfinții mucenici, îmi părea că erau de față și-i vedeam, și mi se înduioșa sufletul. De câte ori citeam viețile cuvioșilor părinți, îmi închipuiam pustia și simțeam o asemenea dulceață, încât, puțin câte puțin, a crescut în inima mea dorința de a mă face monah. I-am descoperit mamei dorința mea, iar ea, la început, mi-a dat încuviințarea și s-a rugat să mă învrednicească Dumnezeu să mă fac monah; însă, când i-am spus că m-am hotărât să merg în pustiu să mă fac monah și i-am cerut bani pentru pleca-

re, când a văzut hotărârea mea neclintită, s-a întristat și a început să mă sfătuiască să mai rămân, să mai treacă niște ani, apoi să mă duc. Însă eu am stăruit și am întristat-o pe mama.

După ce m-am dus la culcare, de îndată ce am adormit, văd că niște uriași înfricoșători, întunecați și scârboși la chip vin spre mine, scrâșnind din dinți și având în mâini cuțițe, săbii și sulițe, și mă amenință. Cel care părea a fi conducătorul lor îmi zice cu mânie: „Să-ți scoți repede din cap ceea ce ți-ai pus în gând să faci, căci te vom sfărâma, te vom înjunghia.” Și își atingeau săbiile și sulițele de trupul meu.

Înspaimântat și înfricoșat fiind, am început, tânguindu-mă, să chem ajutorul Maicii Domnului, Născătoarea de Dumnezeu. Și văd venind de sus, din cer, icoana Maicii Domnului, căreia m-am închinat și, luând-o în mâini și sărutând-o, am rugat-o cu căldură, zicând: „Preasfântă Maică a mea, nu mă părăsi!” De îndată ce s-a arătat icoana, uriașii aceia înfricoșători s-au făcut nevăzuți. Însă, după puțin timp, icoana Preacuratei s-a ridicat la cer și iarăși au venit scârbavnicii aceia să mă sfâșie, cu mai multă ură și turbare, și iarăși am strigat și am chemat-o pe Născătoarea de Dumnezeu, care din nou s-a arătat și de data aceasta i-a împraștiat pe toți. Dar când s-a înălțat pentru a treia oară icoana, iarăși au venit acei scârbavnici, de data aceasta nu în chip omenesc, ci în chip de fiare. De la mijloc în jos erau oameni, de la mijloc în sus erau ca niște tauri sălbatici, care se sileau în fel și chip să mă sfâșie. Și iarăși am chemat-o pe Maica Domnului, care din nou s-a arătat în preacinstită icoana sa și a îndepărtat acele fiare. Eu, de prea multă frică și îngrozire, țineam strâns în brațe icoana Preacuratei și ziceam: „Nu te îndepărta, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, rămâi cu mine, că aceștia încearcă să mă sfâșie.” Acestea spunându-le, m-a copleșit o asemenea spaimă, încât am rămas nemișcat și îngrozit până dimineață.

De atunci, m-a cuprins atâta frică, încât, după apusul soarelui, mă temeam să ies din casă, crezând că-i voi vedea iarăși pe uriașii aceia scârbavnici. Puțin câte puțin, mi s-a stins dorința pe care o avusesem pentru viața monahală și am început să-mi doresc lucruri lumești: bogăție, slavă, cinste, plăceri trupești și odihnă a trupului. Însă harul lui Dumnezeu nu m-a părăsit și nu m-a lăsat să ajung rob al lumii și înlănțuit al poftelor trupești.

Am fost numit învățător în satul Finiki, în apropierea satului meu natal. Într-o zi oarecare, am poposit în casa unui tânăr prieten și coleg, împreună cu care învățam să cânt la felurite instrumente muzicale (chitară, mandolină, vioară etc.), căci din vremea copilăriei iubeam muzica, poeziile și cântările. Deoarece Dumnezeu mă dăruise și cu glas frumos, consătenii mă chemau de multe ori în piață, ca să recit poezii. Și pentru că de mic cântam frumos, m-au numit „privighetoarea”.

Când am intrat în casă, știind cât mă liniștește psalmodia, acest prieten, pentru a mă bucura, a început să cânte *Binecuvântările* la un instrument muzical. Eu am rămas cu privirea ațintită asupra unei cărți frumos îmbrăcate, am deschis-o și am citit pagina de titlu, unde scria: *Mărgăritarele raiului*, editată de Constantin Dukakis. Cartea cuprindea cuvântul Sfântului Vasile cel Mare: *Ia aminte la tine însuși*¹, vieți ale mai multor sfinți și alte povestiri folositoare de suflet. În acea clipă, am simțit atâta bucurie, încât mi se părea că, într-adevăr, am găsit mărgăritarele raiului, nu cele pământești, ci cele cerești. Și am luat cartea cu mine când am plecat, fără să-i spun ceva prietenului meu, care, văzându-mi schimbarea și plecarea pe neașteptate, a ieșit după mine, afa-

---

¹ În limba română: Sfântul Vasile cel Mare, *Omilia a III-a, la cuvintele „Ia aminte la tine însuși”*, în *Omiliile și cuvântările*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2004.

ră din casă, strigându-mă. Însă eu ca un surd nu auzeam și ca un mut nu mi-am deschis gura mea (cf. *Psalmi* 37, 13), ci am mers acasă, unde am intrat în camera mea și am închis ușa, începând să citesc, cu smerenie și cu evlavie. Atâta bucurie și mulțumire simțeam, încât îmi părea că acea carte tăinuiește cu adevărat mărgăritarele raiului.

Citind cu atenție, în continuare, cuvântul Sfântului Vasile cel Mare, atâta frică am simțit, cugetând la neprevăzuta moarte, încât mi-am zis: „Oare ce se va întâmpla? Dacă mor în această clipă, în ceasul sau în ziua aceasta, unde va fi sufletul meu? Căci nu am făcut nimic bun pentru mântuirea mea, de vreme ce mintea mi-a fost lipită de deșertăciunile acestei lumi.” Din acel moment, am lăsat deoparte instrumentele, lumea, dorințele lumești, iar mintea și inima și sufletul meu s-au alipit de dragostea preadulcelui nostru Iisus Hristos și a bunățăților cerești. M-am îndepărtat cu totul de întrunirile și de întâlnirile cu oamenii cei lumești și de cugetul deșertăciunii. Doar cu preoții mă întâlneam și, oriunde auzeam că ar fi vreun om virtuos, alergam cu evlavie spre a-l cunoaște și a vorbi cu el despre cele de folos. Atâta mulțumire primeam din citirea cărților duhovnicești, încât, de multe ori, citeam toată noaptea, priveghind, cugetând la legea Domnului.

O deosebită bucurie aflam în biserică; din pricina acestei bucurii alergam eu la biserică precum cerbul însetat alergă la izvoarele apelor (cf. *Psalmi* 41, 1), înaintea tuturor celorlalți, la Vecernie, la Utrenie și la Sfânta Liturghie. Împreună cu mine erau și elevii mei de la școală, în inimile cărora, prin învățăturile morale și prin lecțiile catehetice, cu împreună-lucrarea dumnezeiescului har, am sădit credința și frica lui Dumnezeu, încât acei copii păreau a fi îngerii lui Dumnezeu.

În cei doi ani și jumătate cât am slujit ca învățător, nici un elev nu i-a rostit altuia vreun cuvânt greu, iar în case sau pe drum sau oriunde ar fi mers sau s-ar fi găsit, se purtau cuviincios și niciodată nu se întâmpla vreo abatere. Își cinsteau părinții și îi iubeau pe toți. În biserică, stăteau cu multă evlavie și atenție, cu mâinile încrucișate, privind sfintele icoane, fără să se miște deloc sau să se uite în dreapta și în stânga, căci îi învățam că trebuie să se roage și că Dumnezeu îi vede. Cu elevii care cântau frumos, alcătuisem două coruri și cântam în biserică. Când se făcea pomenire în oraș sau în satele din jur, mă chemau să cânt cu copiii. Atunci când vreun elev de-al școlii, pe drum sau acasă, săvârșea vreo abatere, când venea la școală, își mărturisea purtarea și cerea iertare înaintea mea și a celorlalți elevi. În acest mod, prin învățatură, nu numai elevii – care mai înainte fuseseră mai răi ca fiarele (căci înjurau, nu erau respectuoși, își supărau părinții, deseori pricinuiau dezordine în școală, ba chiar se și băteau cu pietre în pauză) – din fiare sălbatice au devenit blânzi, ci și părinții s-au folosit, văzând schimbarea copiilor lor.

Nu a trecut mult timp și, într-o noapte, în timp ce dormeam singur în cameră, mi-a apărut în vis unul dintre acei uriași înfricoșători și hidoși care mi se arătaseră la început, când îmi pusesem în gând să mă fac monah și, ținând cuțite în mâini, scrâșnea din dinți și mă amenința că mă va sfâșia, deoarece nu-i plăceau lucrurile pe care le făceam. Eu, speriat, am chemat-o în ajutor pe Născătoarea de Dumnezeu, care nu s-a mai arătat în icoană, ca prima dată, ci ea însăși, ținând în brațe pe Dumnezeiescul Prunc, pe Mântuitorul Hristos. De îndată ce s-a arătat Doamna noastră Născătoare de Dumnezeu, uriașul s-a făcut nevăzut. Aceasta s-a făcut de trei ori, iar a treia oară, Maica Domnului s-a arătat cu Sfântul Evanghelist Ioan alături, pe care l-am rugat, zicând:

„Sfinte al lui Dumnezeu, te rog, ajută-mă și mă păzește de acest uriaș ticălos, care vrea să mă omoare.” Acel uriaș hidos și respingător stătea puțin mai departe, având capul plecat. Am prins curaj – căci stăteam aproape de Maica Domnului și de Sfântul Evanghelist Ioan – și nu-mi mai era frică. Cerând ajutorul Maicii Domnului, am luat o piatră și am aruncat-o în capul uriașului și i l-am spart, iar acela a plecat, plângând îndurerat.

Un asemenea zgomot a făcut piatra căzând în capul lui, de parcă ar fi fost o împușcătură. Din pricina aceluia zgomot, m-am trezit și era cât pe ce să cad din pat.

După vreo două luni, în noaptea dinaintea praznicului Sfântului Vasile cel Mare, am văzut în somn că a venit un diavol mic la școală și mi-a spus: „Pregătește-te, că va veni stăpânul meu să te războiască.” Eu ascultam înfricoșat și mă pregăteam să fug și să caut un loc unde să mă ascund. Însă au apărut mulțime de diavoli, cu diferite chipuri: omenești, de cai și păsări și mi-au zis că va veni stăpânul lor să mă războiască. Însăpăimântat, am intrat într-o cafenea, m-am oprit în pragul ușii de la intrare și am văzut o sală mare, care parcă nu avea capăt, precum și o mulțime de oameni care jucau cărți, dansau sau fumau și mi-am zis: „Aceștia toți sunt de-ai lui, nu am nici o nădejde de ajutor de la ei.” În timp ce gândeam acestea, iată că a ajuns acel uriaș înfricoșător și sălbatic, ținând cuțite în mâini și, deschizând ușile, a ridicat cuțitul să mă sfâșie. Eu, însăpăimântat, am dat să fug afară, dar, de îndată ce am ieșit, a ieșit și el și mă amenința, punându-mi cuțitul când la gât, când la piept, când la burtă. Văzând primejdia, în disperarea mea, am apucat o bâta și, ridicând-o, l-am lovit în cap, căci eram înalt. Din pricina acelei lovituri, a plecat puțin capul, iar eu, prinzând curaj, am început să-l croiesc cu bâta în cap și în spate. Cu cât îl loveam, cu atât el se pleca mai